

SOLITUDINEA ÎN CHEIE SUPRAREALISTĂ

INSULA de Gellu Naum • Teatrul "Lucașfăru" din Iași • Data premierei: 17 februarie 1991 • Regia: Nicolae Scarlat • Scenografia: Bristena Duman • Muzica: Dorina Crișan-Rusu • Distribuția: Gabriel Lazăr (Robinson Crusoe), Viorel Vîrlan (Vineri), Ion Agachi (Bătrînul Selkirke), Cristina Ciubotaru (Adelaide Selkirke), Constantin Amuntenței (Randolph Selkirke), Doina Iarcuczewicz (Mary Selkirke), Liviu Smîntînică (Pierre Surcouf), Constantin Ciofu (Mabolo), Mircea Sava (Căpetenia Beduinilor), Toma Hogeia (Beduinul Mut), Gheorghe Stăiter (Majordomul). În alte roluri: Liliana Mavris, Nina Ulmu, Iulia Ilie.

Scrisă în 1963 și publicată în volum abia în 1979 (împreună cu **Ceasornicării Taus** și **Poate Eleonora**), *Insula* lui Gellu Naum s-a bucurat și continuă să se bucure de prețuirea oamenilor de teatru, în ciuda faptului că autorul pare a nu privi cu prea multă încredere nici textul și nici postura lui de dramaturg. A scris teatru - mărturisește Naum - pentru că, într-o vreme, nu se putea publica poezie suprarealistă. Dar și teatrul său - nici nu se putea altfel - este suprarealist, un teatru în care situațiile absurde sînt concurate de automatismele de limbaj, materia dramatică constituindu-se astfel binomic. Chiar dacă autorul nu se consideră dramaturg, textele sale ne obligă să-l considerăm noi, căci ele sînt dovada unui remarcabil simț scenic și a unei insolite forțe parodice îndreptate asupra poeticii teatrale tradiționale. Aici se deconspiră încă o dată poetul suprarealist pornit împotriva a tot ceea ce e vetust și închistat, doritor să dinamiteze valorile inseriate, aparent eternizate.

Optînd pentru *Insula*, colectivul artistic al Teatrului "Lucașfăru" își dovedește maturitatea și dorința de a exersa pe texte dificile, care să-l solicite la maximum valențele artistice de care dispune. Și chiar așa s-a întîmplat, în bună măsură și

datorită faptului că regia spectacolului a fost încredințată lui Nicolae Scarlat, profesionist subtil, plin de fantezie, capabil să "brodeze" nelimitat pe marginea unui text care îngăduie - în cazul de față chiar stimulează - invenția scenică. **Singurătatea**, iată cuvîntul-cheie al acestui spectacol. Eroul principal este Robinson Crusoe, iar locul acțiunii - insula pe care a eșuat. Dar cum ar putea fi tratată singurătatea în cheie suprarealistă? Evident, distrugînd-o, făcînd-o țândări, parodiind-o. Și atunci, iată-l pe Robinson inventînd o lume pe care o adună în jurul său din amintiri, din visuri, din imaginație, din proiecții ale subconștientului. O lume nebulă, veselă, alertă, comică, folosind un limbaj specific ce regizează însăși structura dialogului. O lume care, cu cît e mai dezlănțuită, cu atît îl determină pe erou să strige: "Vai cît sînt de singur!". Vocea interioară a spectacolului pare a spune: "Solitudinea nu există!". Dinamitarea temei robinsoniene e pusă la cale într-o manieră plină de haz nebun; obiectele agrează spațiul, purtînd sensuri în contradicție cu logica mișcării personajelor, ființele și lucrurile se amestecă într-un loc scenic reificat, peste toate plutind aerul sănătos al parodiei inteligente. Imaginea e bogată, viu colorată,

are ritm și amplitudine, hazul slobod lăsînd totuși loc și ironiei fine, și gîndului subtil, și aluziei amare.

Actorii l-au urmat cu credință pe Nicolae Scarlat, iar acesta a încercat să-i aducă la un numitor comun sub raport stilistic, reușita doar parțială datorîndu-se faptului că trupa tînărului teatru este foarte inegală valoric. Într-un prim grup de interpreți, care răspund exact și cu har solicitării regizorale, se situează Cristina Ciubotaru, Ion Agachi, Doina Iarcuczewicz și Liviu Smîntînică. Personajele interpretate de ei au substanțialitate comică, vivacitate și logică scenică, tonul parodiei fiindu-le foarte familiar.

Personajul central, Robinson Crusoe, i-a revenit unui actor tînăr, angajat de puțină vreme: Gabriel Lazăr. Chiar dacă lipsa de exercițiu scenic e vizibilă (nu-și controlează suficient gesturile și încă nu știe să-și dozeze vocea), el izbutește un personaj credibil; masiv și ursuz, Crusoe e în același timp de o debordantă comunicabilitate, chiar dacă cel mai adesea nu vorbește decît cu el însuși. Actorul are o încărcătură dramatică de învidiat, precum și plasticitate scenică, dar toate acestea se cer mai subtil prelucrate.

Interpretări notabile asigură personajelor lor Constantin Amuntenței, Viorel Vîrlan, Constantin Ciofu și Mircea Sava. Cu totul lipsită de profesionalitate, Iulia Ilie. Muzica Dorinei Crișan-Rusu slujește adecvat atmosfera și ritmica spectacolului.

Adresîndu-se tuturor vîrstelor, *Insula* e, în același timp, o realizare de ținută a colectivului ieșean.

ȘTEFAN OPREA